

עניני יום הכפורים - שיעור 162

- 1) Taking vitamin or caffeine suppositories to enable fasting
- 2) Medication for a חולה שאין בו סכנה
- 3) Making מוצאי יו"כ candle or electric light on הבדלה

I. חולה שאין בו סכנה ביום הכפורים

(א) תרופה אשר טעמה אינו מר אסור לחולה שאין בו סכנה (שש"כ ל"ט - ח) ואם טעמה מר שאין בה הנאה לחיך לדעת השאגת אריה (סימן ע"ה) גם כן אסור דכיון דאכלן אחשבינהו (הרא"ש ז"ל כל שעה סימן ה) אמנם לדעת רוב הפוסקים דמותרת דלא אמרינן אחשביה בתרופות (אג"מ ז - ז' שש"כ ל"ט - ח) ואפילו אין טעמו מר (אג"מ ג - ה) ועיין בשו"ת מנחת שלמה (י"ז) שדן לענין תרופות שטעמן מר מעט אם גם הן מותרות ומעוטפת בנייר מותר לחולה שאין בו סכנה לפי שאין בזה הנאת גרון ואין דרך אכילה בכך ואף כשהתרופה אין טעמה מר (שש"כ ל"ט - ח) בשם הגרש"ז אויערבך) ובשתיית מים אסור ואך אם מערכבים דבר דדרכו לפגום טעם המים תלוי במחלוקת הנ"ל ואם ישתה המשקה מר פחות מכשיעור יש עוד סניף להתיר

(ב) ליתן פתילה (suppository) כפי הטבעת ביו"כ לנחלש בתעניתו עיין באג"מ (ד - קכ"ח) דאפשר שיהיה אסור משום גזרת דשחיקת סממנים ואם יצטערו מזה שלא יתענו ביו"כ מותר

(ג) אם יש לחולה ליקח אינטרע ווינעס ביו"כ שלא יצטרך לאכול השיעור עיין באג"מ (ד - ק"ח אות ג) למי שיכול לאכול אין לעשות לו אינטער ווינעס שרשאי לאכול כדרכו דיש לחוש על כל דבר שאינו כפי הטבע שיקלקל לאיזה דבר ולא שייך לסמוך על הרופאים בזה שבמשך זמן גדול נודעו הרופאים שאיכא גם היזק והפסד להגוף ואם יכול לאכול אין לעשות לו אינטער ווינעס

(ד) עיין באג"מ (ג - ה) דאסור ליקח סמים אף כפה ערב יו"כ כדי שיכול להתענות וראיתו מהתוספות (ה"א קמ"א פ"ה) שכתב על הא דדרשה ר' ישמעאל שניתן רשות לרופא לרפאות הוא דוקא מדתנא ביה קרא ורפא ירפא דמה שלא שמעינן מרפא לחודיה דהו"א ה"מ מכה בידי אדם אבל חולי הבא ביד"ש כשמרפא נראה כסותר גזירת המלך קמ"ל דשרי ואין למילף שיהיה חידוש זה גם כדי שיוכל לקיים מצות הצום מאחר דהוא כסותר גזירת המלך שאינו רוצה שיצום ואסור לעשות זה אף בערב יום הכפורים בשביל שיכול לצום וכ"ש בתענית דרכנן וכ"כ החלקת יעקב (ז - נ"ח)

II. אם יש להבדיל על נר שהודלק מאור נר יארצייט או הפיילאט לייט או נר חשמלי במוצאי יו"כ

(א) עיין בפסחים (נ"ד) שאין מברכים על הנר בורא מאורי האש במוצאי יו"כ אלא על נר ששבת היינו שהודלק מערב יום הכפורים להאיר משא"כ על הנר במוצאי שבת שנתקנה על חידוש ברייתו של האור במוצאי שבת

(ב) האג"מ (ד - קכ"ז) כתב דעל הנר שהודלק מאור חדש אין לברך דהא על העיקר אין לברך ועל התוספות השלהבת ג"כ אין לברך דהא לא שבת מבעוד יום (ולא כהכל בו) אבל בנר ששבת מה שלא מברכין עליו היה מחסרון אחר שלא נעשה להאיר הרי חסרון זה יתוקן בהנר שהדליקו ממנו דנעשה להאיר ומעלת נר הבדלה איכא מאחר שנר זה להאיר הדליקו מנר ששבת וכן משמע מתוספות (צרכות ל"ג) (וכן משמע מהבה"ל תרכ"ד - ה ד"ה י"ח) אמנם כבה"ל (צט"ף ד) דאם יש בו ספק שעשוי להאיר מברכים על הנר ותוספות השלהבת מעמוד ראשון ואילך אך אם ברור שאינו עשוי להאיר לא והאג"מ (שס) כתב שיש סתירה בדבריו

ג) לכאורה אסור לברך על נר חשמלי אפילו אם היה דולק מערב יום הכפורים משום דיצירת הזרם נעשית בכל רגע ורגע ואין זה נחשב נר ששבת ועוד י"א שאפילו במוצאי שבת אין לברך על מנורת חשמל שהזכוכית של המנורה מפסקת (בה"ל ר"ח ד"ה "או צתוך אספקלריא" יביע אומר ח - י"ז וש"ת הר צבי 3 - ק"ד) וה"ה דלכתחילה אין לברך על הנר בזמן שהוא מרכיב משקפיים אבל דלא שמענו מי שמפקפק בענין זה (עיין בשש"כ ס"ח - ק"צ)

III. הערות על בורא מאורי האש

- א) אם בירך על הנר שלא שבת אפילו בדיעבד לא יצא והוא מהמג"א וכתב בחדושי רע"א דצריך לחזור ולברך בפה"ג כיון דברכת מאורי האש לא יצא ממילא הוי הפסק בין בפה"ג לטעימה (בה"ל ר"ח ד"ה "אין מצרכין") וע"ע במנחת שלמה (כ)
- ב) יותר טוב שיניח נר דלוק מערב יו"כ כדי לברך עליו (מ"ב תרכ"ד - סק"ג)
- ג) טוב להחמיר ולברך על אור ששבת מבע"י ממש יותר משהודלק מן האור ששבת דכתב הרמ"א (סעיף ה) שיברך על שניהם
- ד) יש לעיין מה עדיף לברך על נר יחידי ששבת ביום הכפורים או על אבוקה שנדלקה מנר ששבת ביום הכפורים (שש"כ ס"ז - ל"ז) מאג"מ (ד - ק"צ) נראה דאבוקה עדיף ומרמ"א (סעיף ה) לא משמע כן
- ה) יש להסתפק במדליק להבה של גז רק לברכה לבד אי שפיר עביד שהרי גם נרות בהבדלה שלנו אינם עומדים להאיר רק לכבוד אפ"ה מברכין מפני שנדלקו רק לצורך הברכה (שש"כ ס"ח - ה"ה פ"ז בשם הגרשז"א)
- ו) אשה רעבה וצריכי לאכול במוצאי יו"כ ובעלה מתעכב בביהכ"נ נראה דיכולה להבדיל לעצמה לאכול (שש"כ ס"ז - ה"ה פ"ו)

IV. חיוב גדול לפייס את חבירו שאם לא פייס את חבירו גם העבירות שבין אדם למקום אין יום הכפורים מכפר

- א) עיין יומא (פ"ה:) דעבירות שבין אדם לחבירו אין יו"כ מכפר עד שירצה את חבירו וכתב הרב רבינו יאשיה פינטו בפירוש הרי"ף על העין יעקב שאם לא פייס את חבירו גם העבירות שבין אדם למקום אין יום הכפורים מכפר וזה לשיטת רבי אלעזר בן עזריה (שם ציומא פ"ה:) ועיין בשו"ת יחזה דעת (ה - מ"ד) והטעם לזה שמכיון שהוא מקשה ערפו שלא לפייס את חבירו נגד מצות התורה הרי הוא כבועט בתורת ה' לכן אם אינו מפייס את חבירו שזה נמשך ממדת הגאווה גם עבירות שבינו לבין המקום אינו מכפר
- ב) עיין בפרי חדש (סימן תר"ו - ח) אם ביזה חבירו בדברים עבר על מצות ואהבת לרעך כמוך ואפילו החלק שבין אדם למקום לא נמחל

V. יש חיוב גדול למחול הכל

- א) צריך האב לאמר הרי אני מוחל לבננו על כל מה שחטאו עלי במשך כל ימות השנה (בן איש חי פרשת וילך אות ו) וכן הבעל והאשה ימחלו זה לזה על כל אשר חטאו אחד כלפי השני במשך כל השנה וכן כל תלמיד שיש לו רב בעירו יבקש ממנו מחילה קודם יום הכפורים
- ב) בפרקי רבי אליעזר (פרק מ"ו) איתא שהשטן שבכל ימות השנה מקטרג על ישראל וביום הכפורים מלמד על ישראל סניגוריא ואומר יש לך עם אחד בארץ שהם דומים למלאכי השרת מה מלאכי השרת נקיים אף ישראל כן מה המלאכים שלום ביניהם אף ישראל כן והקדוש ברוך הוא שומע עדותו ומכפר עליהם ישמע חכם ויוסף לקח ונזכה לחזור בתשובה שלמה ולגמר חתימה טובה יחד אם כל בית ישראל